

Utbildningsinspektion i Hagagymnasiet

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Hagagymnasiet	Antal studerande
Gymnasieskola	ca 700

Borlänge och Sätters kommuner har sedan 1999 en gemensam gymnasienämnd. I organisationen ingår sex gymnasieskolor: Dahlandergymnasiet, Erikslunds-gymnasiet, Hagagymnasiet, Hushagsgymnasiet, Ljungbergsgymnasiet och Sol-torgsgymnasiet. Ljungbergsgymnasiet är en gymnasiesärskola. Dahlandergymnasiet är beläget i Sätters kommun och befinner sig fortfarande i ett uppbygg-nadsskede.

Borlänge – Säter gymnasieskola bedriver tillsammans 14 nationella program samt individuellt program. Estetiska programmet, hantverksprogrammet och naturbruksprogrammet är tillgängliga för eleverna genom samverkansavtal med Falu kommun och Hedemora kommun samt med Landstinget Dalarna.

Hagagymnasiet ligger centralt i Borlänge och tar emot elever från flera områden i staden. Skolbyggnaden, från år 1957, är välplanerad med flera sammanhäng-ande huskroppar i två plan, tillbyggnad och renovering har gjorts på delar av skolan 1984 och 1995. Ett stort ombyggnadsprojekt pågår, skolan ska renoveras med inriktning på att samla elever och personal verksamhetsmässigt efter sina program. Skolan har sammanlagt fyra program:

- Barn- och fritidsprogrammet - BF med inriktningarna pedagogisk- och social verksamhet samt inriktning fritid.
- Samhällsvetenskapsprogrammet - SP med inriktningarna ekonomi, kultur, samhällsvetenskap, språk, räddningstjänst och engelskspråkig ekonomisk.
- Medieprogrammet - MP med inriktningen medieproduktion.
- Handelsprogrammet - HP med inriktningarna handel och service samt tu-rism.

Elevantalet för de program som utbildningsinspektionen avser är 112 för barn-och fritidsprogrammet och 430 för samhällsvetenskapsprogrammet. Av skolans 700 elever deltar 32 i svenska som andraspråk och 20 i modersmålsundervis-ning.

Skolan har två rektorstjänster fördelat på tre personer med operativt ansvar. Skolans personal, 94 personer, är organiserad i arbetslag efter program eller arbetsuppgifter.

Genomförandet av inspektionen i Hagagymnasiet

Skolverket sände den 17 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genom-förande. Inspektörsteamet med ansvar för Hagagymnasiet har bestått av under-visningsråden Monica Åtting och Jan Engstedt samt experten Håkan Wiklund. Besök på Hagagymnasiet inleddes den 16 februari 2004 och avslutades den 17 februari 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Hagagymnasiet, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

På Hagagymnasiet genomfördes formella intervjuer med elever, föräldrar, lärare och rektorerna. Inspektörerna besökte lektioner och skolmatsal samt var även ute under elevernas rast.

Inspektionen på Hagagymnasiet omfattar i första hand barn- och fritidsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Utbildningen för barn och ungdom skall främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanen för de frivilliga skolformerna framhålls att eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. Eleverna i vuxenutbildningen skall ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Grundläggande demokratiska värderingar

Eleverna vid Hagagymnasiet visar öppenhet och uttrycker sina egna uppfattningar i de samtal som inspektörerna genomfört. Lärare anser att eleverna allmänt är engagerade men att det ibland är svårt att få dem intresserade av att påverka arbetsformer etc. Enligt eleverna ges, på vissa program, sällan eller aldrig tillfälle att påverka arbetsformer eller att medverka i planeringen av undervisningen.

Eleverna är engagerade i elevrådet och vill vara delaktiga i beslut som rör skolan. Detta visar man genom ett aktivt elevråd och deltagande i skolkonferensen. Elevrådet har bland annat försökt ge stöd åt klasser som har synpunkter på undervisningen för att de lättare ska få sina åsikter framförda till berörda lärare. Skolledningen uppskattar och uppmuntrar elevrådets intresse för de övergripande frågorna.

Klassråd genomförs inte i formell mening. Flera klasser använder mentorstiden (10-15 min per vecka) för samtal som känns meningsfulla av eleverna men det finns ingen strukturerad verksamhet som tränar eleverna i demokratiska rutiner och förhållningssätt.

Etiska förhållningssätt

På Hagagymnasiet är stämningen god mellan eleverna. Mobbning och andra former av kränkande behandling förekommer sällan och det råder ett gott språkbruk och klimat mellan eleverna. Skolan arbetar med normer och värderingar under temadagar som kallas "Leva tillsammans". Elever och vuxna menar att det inte förekommer motsättningar mellan elevgrupper på skolan. Däremot är avståndet stort mellan elever på olika program och det finns en grupp elever med invandrarbakgrund som inte är särskilt väl integrerad i skolan. Skolan har anställt en ungdomskonsulent med uppgift att öka integrationen.

Ansvarstagande

På Hagagymnasiet tar eleverna i allmänhet ansvar för den fysiska miljön i skolan. Inget nämnvärt klotter eller annan skadegörelse kunde observeras.

I samtalen med elever framkom att arbetsformerna ofta kräver mer av eget ansvar än vad de är vana vid från grundskolan. Undervisningen upplevs av eleverna som mer individualiserad med inlämningsuppgifter och mycket arbete på egen hand. Alla elever tar dock inte det ansvaret enligt lärarna.

Trygghet och lust att lära

På Hagagymnasiet har inspektörerna, vid intervjuer och observationer, uppfattat att eleverna är trygga och visar varandra respekt i olika situationer. Detta bekräftas även av elever, personal och föräldrar. Trygghet finns framförallt inom den egna klassen och i hemvisten, medan eleverna inte alltid känner detta i skolans ljushall.

Bland eleverna verkar det finnas ett gott intresse för studier, men lusten att lära dämpas av bristen på inflytande och bristen på inspirerande undervisningsformer. Eleverna är mycket kritiska till vissa delar av undervisningen och anser sig sakna möjligheter att påverka den.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolans resultat under normer och värden är bra och att skolan utgör en trygg miljö för eleverna. Inspektionen visar att eleverna utvecklat värderingar som i huvudsak ligger i linje med de nationella målen i läroplanen. Skolan behöver dock arbeta vidare med att förbättra elevernas möjlighet till inflytande över lärandet och arbetsformerna. Klassråd genomförs inte i formell mening vilket strider mot gymnasieförordningens krav, vilket inte är godtagbart.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att de studerande tillägnar sig goda kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga. Kunskapsmålen anges närmare i den nationella läroplanen och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Utveckling och lärande relaterat till läroplanernas övergripande mål

Eleverna vid Hagagymnasiet informeras, oftast i början av en kurs, om betygskriterier och mål. I Hagagymnasiets plan för elevdemokrati finns också angivet att eleverna ”på ett klart och tydligt sätt” ska informeras om mål och betygskriterier. Enligt intervjuerna har eleverna viss kännedom om kursplaner och betygskriterier för respektive utbildning. Eleverna är dock kritiska mot att målen inte på ett tydligt sätt ställs i relation till de resultat de presterar. Eleverna är också kritiska mot att betygskriterierna inte tolkas och diskuteras utan endast presenteras i början av en kurs. Det innebär att läroplanens syn på kunskap och lärande inte är känd bland eleverna och inte relaterade till de bedömningar som lärarna gör.

Kursmålen förankras inte i tillräcklig omfattning för att eleverna ska kunna sätta mål för sitt eget lärande och utvärdera sina uppnådda kunskaper.

Det är stor skillnad mellan programmen och inriktningarna hur undervisningen läggs upp och om den återspeglar läroplanens övergripande kunskapssyn. På barn- och fritidsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet - räddningstjänst verkar en högre grad av samsyn finnas mellan lärarna och där är också undervisningen ofta tematiskt präglad och har en högre grad av inflytande för eleverna.

Programmålen är inte kända av de intervjuade eleverna.

Kunskaper relaterade till läroplanens mål att sträva mot, programmålen och målen i kursplanerna inom gymnasial utbildning

Avsaknaden av ett system för att systematiskt dokumentera och följa upp elevens kunskapsutveckling, ger eleven små möjligheter att göra en egen bedömning av sina studieresultat och utvecklingsbehov i förhållande till kraven i kursplanerna.

Underlaget för att inspektörerna skall kunna göra en bedömning av elevernas kunskapsutveckling är litet. I kvalitetsredovisningen är redovisningen av resultat bristfällig och analysen av elevernas prestationer samt åtgärder kopplade till analysen inte konsekvent. Inga resultat från nationella prov eller andra typer av tester genomförda under gymnasietiden redovisas i anknytning till kvalitetsredovisningen. I samtalen med lärarna framgår inte heller att man gör någon gemensam analys och bedömning av resultaten. Därmed saknas också en bedömning av de insatser skolan gör för elevernas kunskapsutveckling. I kvalitetsredovisningen görs dock en redovisning av tröskelproven i matematik, som genomförs i samband med att eleverna börjar på Hagagymnasiet. Tröskelprovet i ma-

tematik är ett initiativ i Borlänge för att följa upp elevernas kunskaper i matematik från grundskolan. Grundskolans lärare har gjort en bedömning av vad som skall anses som nödvändiga kunskaper för att klara studier på gymnasienivå. Resultaten från provet används som argument för de satsningar man gjort på stödundervisning i matematik, engelska och svenska.

Andelen elever med slutbetyg efter fyra år var 61,5 procent på barn- och fritidsprogrammet och 86,6 procent på samhällsvetenskapsprogrammet. Efter fem år hade 69,8 procent på barn- och fritidsprogrammet slutbetyg och på samhällsvetenskapsprogrammet 91,3 procent. Statistiken är från år 2002.

Enligt gymnasieförordningen kan en elev befrias från undervisning i en eller flera kurser om elev önskar det och har påtagliga studiesvårigheter som inte kan lösas på något annat sätt (reducerat program). År 2002 hade 5,6 procent av eleverna på barn- och fritidsprogrammet reducerat program (6,2 procent i riket) och på samhällsvetenskapsprogrammet hade 21,2 procent reducerat program (16,8 procent i riket) när de slutade och hade därmed inte nått målen i en eller flera kurser. Detta innebär att ca en femtedel av eleverna på samhällsvetenskapsprogrammet har påtagliga studiesvårigheter som inte kan lösas på annat sätt än att eleven befrias från kurser motsvarande högst 10 procent av 2 500 poäng. På Hagagymnasiet var det totalt 18 elever som gick ut med samlat betygsdokument våren 2003. Andelen elever som slutar gymnasieskolan med behörighet till högskolestudier var 2002 för barn- och fritidsprogrammet 83,3 procent (riket 82,8 procent) och för samhällsvetenskapsprogrammet 75,9 procent (riket 87 procent). Nära en fjärdedel av eleverna på samhällsvetenskapsprogrammet saknar med andra ord möjligheter att gå direkt vidare till högskolan. Någon analys av orsakerna till den höga andelen elever med reducerat program och låga behörighet till högskolan på samhällsvetenskapsprogrammet har inte redovisats.

Skolan stöder de elever som riskerar att inte nå målen i första hand genom stödundervisning av specialpedagoger, ”räknestuga” och mindre grupper i matematik.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att flertalet elever når målen i flertalet kurser när de slutat. Dock kan konstateras att en större andel elever på samhällsvetenskapsprogrammet än i riket i övrigt inte klarar gymnasiestudierna. Skolan redovisar att man satt in stödundervisning i engelska, matematik och svenska som åtgärd. Inspektörerna konstaterar att uppföljning av studieresultat görs på individnivå, medan en samlad analys som belyser elevernas studiesvårigheter, frånvaro etc. på program eller skolnivå saknas. Därmed finns ingen gemensam syn på förbättringar och utveckling av undervisningen, vilket bör åtgärdas.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan och i det offentliga skolväsendet för vuxna vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Särskilt skall jämställdhet mellan könen främjas och alla former av kränkande behandling aktivt motverkas. All personal skall samverka med eleverna i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Samverkan i skolmiljön

De formella samverkansformerna för eleverna fungerar i huvudsak bra. Skolan har en elevdemokratiplan som man till viss del följer till strukturen. I planen finns angivet hur samverkan ska ske på olika nivåer i skolan. Eleverna är nöjda med att mentorstiden fungerar som klassråd och klasserna har elevrådsrepresentanter. Detta är inte godtagbart, eftersom klassråd enligt gymnasieförordningen skall finnas för varje klass. Elevrådets styrelse tycker att man har ett bra samarbete med skolledningen och att man lyssnar på eleverna. Några undantag finns där eleverna säger att man trots ambitiöst arbete inte fått gehör för sina åsikter.

De intervjuade föräldrarna är i huvudsak nöjda med samverkan med skolan. Man har fått bra information hem och man är mycket nöjda med mentorssystemet och utvecklingssamtalen.

Hagagymnasiet har en ambitiös elevdemokratiplan. Förbättringar behöver göras för att leva upp till de intentioner som finns i planen framförallt när det gäller inflytandet på klassrumsnivå. Handlingsplanen är inte känd av eleverna. En utvärdering av elevdemokratiplanen borde göras för att kunna ställa elevernas uppfattning i relation till målen i planen.

Skolledningen är mån om eleverna inflytande och delaktighet och tillämpar detta genom att själva vara lättillgängliga och mottagliga för elevernas synpunkter.

Inflytandet över det egna lärandet kan sägas vara relativt lågt på samhällsvetenskapsprogrammet. Eleverna säger sig inte kunna koppla program mål, kursplaner och betygskriterier till undervisningen och de bedömningar som lärarna gör. Elevrådet säger att man efterfrågat en gemensam syn på och tolkning av betygskriterierna, men inte fått något gehör för detta. Eleverna känner sig trots detta relativt nöjda med sina möjligheter att påverka sina egna resultat. På barn- och fritidsprogrammet uppger eleverna att de är relativt nöjda med informationen.

De intervjuade eleverna på Hagagymnasiet var kritiska mot att inflytandet över arbetsformer och utformningen av undervisningen är relativt lågt. En av eleverna uppgav att inflytandet begränsar sig till att man får välja mellan prov eller uppsats. Stora skillnader finns mellan lärare och mellan programmen. Eleverna på barn- och fritidsprogrammet var nöjda med delaktigheten.

Arbetet mot kränkande behandling

Borlänge - Säter gymnasieskolor har tagit fram en policy och handlingsplan mot kränkande behandling för samtliga gymnasieskolor. Hagagymnasiet har i sin tur tolkat denna handlingsplan och upprättat en lokal handlingsplan mot mobbning. Handlingsplanen aktualiseras två gånger per år med personalen, samtidigt understryker skolledningen att det viktigaste sättet att förebygga kränkande behandling och mobbning är bra stämning och bra attityder. Elever och föräldrar säger sig inte känna till några fall av kränkande behandling eller mobbning och bekräftar att det råder en god stämning på skolan.

På skolan finns en ungdomskonsulent och en fältassistent placerade. Personal och elever framhåller att dessa personer har stor betydelse för att begränsa motsättningar mellan elever.

Skolhälsovård och elevhälsa

Skolan har en skolsköterska anställd på heltid. Skolsköterskan genomför hälso-samtal med eleverna i årskurs 1 och gör upp en hälsoprofil. Skolhälsovården arbetar nära kurator, och skolledarna. Skolan har ingen särskild plan för ett hälsofrämjande arbete. Ämnet idrott och hälsa får kritik av eleverna för att vara för tävlings och prestationsorienterat och för att kraven på allmän fysisk aktivitet är för låga.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att arbetet mot kränkande behandling är tillfredställande. Elevers och föräldrars formella inflytande och delaktighet via elevråd och utvecklingssamtal fungerar tillfredställande, trots att klassråd inte genomförs i enlighet med skolans organisationsplan. Däremot måste skolan arbeta med förbättringar av elevernas inflytande över det egna lärandet och inflytandet över undervisningens arbetsformer. I ämnet idrott och hälsa bör lärarna ändra arbetsformer för att bli mindre prestationsorienterat.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. De nationella läroplanerna, skolformsförordningarna och kursplanerna ger dock också riktlinjer för arbetet. De gäller t.ex. stödinsatser, betygssättning, utbildning på arbetsplatser, provning etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbets-sätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter vuxenstuderande skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

Lokala mål och innehåll

Hagagymnasiet har en lokal arbetsplan för läsåret 2000/2001 men som inte är reviderad för läsåret 2003/04. I arbetsplanen hänvisar man till nämndens skolplan och till nationella styrdokument som övergripande mål för verksamheten. Inspektörerna kan inte se en tydlig koppling mellan utvärdering och uppställda mål i arbetsplanen.

De nationella kursplanernas mål och kriterier finns inte konkretiserade lokalt för Hagagymnasiet. Lärarna presenterar lokala mål inför varje uppgift för ele-

verna men inte mål som omfattar hela kursen. Eleverna saknar en diskussion om kriterier och bedömningsnivåer. Eleverna är dock ofta nöjda med innehållet i undervisningen.

De intervjuade lärarna säger att programmålen inte diskuteras så ofta, det gjorde man dock tidigare när läroplanen var ny. Det finns heller ingen levande diskussion i lärargruppen och med eleverna om läroplanens värdegrund. Skolledningen menar att samspelet mellan programmålen och målen i kursplanerna är i allmänhet svag även om undantag finns, speciellt på barn- och fritidsprogrammet och på samhällsvetenskapsprogrammet på inriktningarna räddningstjänst och engelskspråkig ekonomi. Inom räddningstjänst och på barn- och fritidsprogrammet har man till exempel ämnesövergripande projekt som är ambitiösa och ger en helhetssyn på kunskap och lärande.

Organisering av den pedagogiska verksamheten/undervisningen och tidsanvändningen

Undervisningstiden för olika kurser finns fastställd sedan år 2000 och är relaterad till studieplanen för varje program och inriktning. De intervjuade lärarna säger att ingen diskussion förs om användningen av tiden mellan ämnen och kurser. Med andra ord görs ingen koppling mellan resultat och tidsanvändning på Hagagymnasiet.

Eleverna är organisatoriskt och lokalmässigt i stor utsträckning organiserade efter programmen. Lärarna på samhällsvetenskapsprogrammet är organiserade i arbetslag som inte överensstämmer med program eller elevgrupp, detta försvårar samarbetet kring eleven och planeringen inom programmen. Skolledningen är medveten om detta och menar att arbetslagen idag endast fyller en administrativ funktion. Skolledningen planerar att förändra detta i samband med ombyggnaden av skolan. Lärarna på barn- och fritidsprogrammet samt samhällsvetenskapsprogrammet engelskspråkig och räddningstjänst är organiserade runt respektive elevgrupp.

Individanpassning och individuell studieplanering

Eleverna på Hagagymnasiet har egna studieplaner som revideras vid förändringar i kursval och individuella anpassningar av programinnehåll. Studie- och yrkesvägledaren samtalar med alla elever som väljer om eller på annat sätt förändrar sin studiegång.

Elever som behöver extra stöd får det i engelska, matematik och svenska. Inga formella beslut fattas inför stödundervisningen men föräldrarna kontaktas. Lokala kurser har inrättats, en del av dessa är en form av förstärkning i t.ex. svenska. Inspektörerna konstaterar att det sker i strid med gymnasieförordningen, eftersom det inte är tillåtet att inrätta lokala kurser som till innehållet i stor utsträckning överensstämmer med nationella kärnämneskurser.

Andelen elever som gick ut gymnasieskolan med reducerat program var 5,6 på barn- och fritidsprogrammet och 21,2 på samhällsvetenskapsprogrammet. Skolledningen anger att skälen till den stora andelen elever med reducerat program på samhällsvetenskapsprogrammet var studiesvårigheter och stor frånvaro.

På Hagagymnasiet är det sammanlagt 20 elever som deltar i modersmålsundervisning. Ingen elev har studiehandledning på modersmålet och det framgår inte av skolans redovisning om det finns något behov. 32 elever har undervisning i svenska som andraspråk.

Den formella hanteringen av stödåtgärder har brister, åtgärdsprogram skrivs till exempel sällan för elever som får någon form av stöd eller anpassning. Enligt elevvårdsteamet har dock skolan rutiner som fungerar bra i samband med elevvårdsinsatser eller särskilt stöd. Mentorsrollen har blivit tydligare och bättre som ett resultat av ett medvetet förhållningssätt i stöd och hjälp åt elever. Elevvårdsteamet har ofta direktkontakt med mentorn, men elevärenden hanteras sällan i formella möten eller efter någon särskild rutin. Klasskonferenser genomförs en gång per termin. Inspektörerna har inte fått ta del av något dokument som beskriver ansvar, rutiner och arbetssätt i elevvårdsfrågor.

Fältassistenten och ungdomskonsulenten har stor betydelse för att fånga upp elever som av någon anledning inte klarar skolarbetet eller som har hög frånvaro.

Arbetssätt

Under besöket har inspektörerna följt lektioner med variation av arbetssätt, arbetsformer och grader av elevinflytande. Det finns lektioner med allt ifrån lärarstyrda föreläsningar, lektioner med samtal och dialog samt exempel på lektioner med undersökande och elevaktivt arbetssätt. Inspektörernas bedömning är att det finns en god variation av arbetssätt på skolan, men av elevernas kommentarer att döma så är inte variationen lika stor inom alla ämnen och program. Valet av arbetssätt styrs ibland av tradition snarare än utifrån elevernas behov.

Skolledningen framhåller att det finns ett samarbete mellan lärarna kring elevernas lärandemiljö på barn- och fritidsprogrammet och på samhällsvetenskapsprogrammet med inriktningarna räddningstjänst och engelskspråkig ekonomi. Detta kan också konstateras av inspektörerna.

Vägledning och utvecklingssamtal

Elever och föräldrar framhåller i intervjuerna att man är nöjda med utvecklingssamtalen. Samtalen genomförs en gång per termin och föräldrarna inbjuds att delta. Utvecklingssamtalen genomförs av mentorn som samlat in uppgifter om elevens prestationer från andra lärare. Eleverna tycker att de i huvudsak får en bra bild av hur lärarna bedömer deras kunskapsnivå men är kritiska mot att det inte alltid finns kommentarer från alla ämnen. Några elever säger att utvecklingssamtalen genomförs sent på terminen och att det då är första gången de får en återkoppling på sina prestationer.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Kunskapsbedömningen i kärnämnen sker ofta genom olika varianter på skriftliga prov. Eleverna uppfattar det som att de nationella proven har en avgörande betydelse för kursens betyg. Vidare tror eleverna att kraven för samma betygsnivå i kärnämnen varierar stort, främst mellan olika program men också mellan

olika lärare. Inspektörerna kan inte avgöra om någon diskussion förs mellan lärarna om bedömning och betygsättning.

Betygsunderlaget i karaktärsämnena är mer varierade och utgörs av prov, muntliga alternativt skriftliga redovisningar, inlämningsuppgifter, aktiviteter på lektioner etc.

Eleverna är nöjda med betygssättningen förutom i idrott och hälsa – där man anser att orättvisa betyg sätts. Enligt eleverna räcker det att sitta och titta på när andra har idrott för ett godkänt betyg. Samtidigt som prestationsinriktade idrottsinsatser premieras vid betygssättning.

En stor del av skolans resultatuppföljning ger förhållandevis långa reaktionstider. En elev kan få vänta ända till klasskonferensen med en återkoppling på de samlade resultaten. När signalen väl kommer kan det vara alltför sent att förändra eller ge stöd. Att hitta alternativa sätt för att kommunicera återkoppling, skulle ge större möjligheter för elever att nå bättre resultat.

Samverkan och öppenhet

Föräldrarna är positiva till skolan och tycker att det går lätt att kommunicera med skolan via mentorn. Utvecklingssamtalen uppskattas och ger en bra bild av elevens skolsituation. Informationen inför val av kurser etc. är bra. Däremot tycker föräldrarna att de sällan får någon skriftlig information om det fortloppande arbetet i skolan.

Hagagymnasiet skriver i kvalitetsredovisningen att samarbete sker med grundskolan genom regelbundna träffar för rektorer från grundskola respektive gymnasieskola. Lärare i matematik har träffats och utvecklat s.k. tröskelprov. Samarbete med grundskolan har även skett vid planering och genomförande av fortbildningssatsningar inom ItiS. Samarbete med Högskolan Dalarna genomförs vad gäller planering av fortbildning för lärare/personal. Samarbete med näringslivet sker genom kommunens satsning på Närlink – kanalen mellan näringslivet och skolan. Utbildningsråd har kommit i gång på både handelsprogrammet och medieprogrammet. Eleverna på program med yrkesämnen har 12-15 veckors APU samt dessutom studiebesök i arbetslivet.

Sammanfattningsvis uppvisar Hagagymnasiets pedagogiska verksamhet och undervisning stora variationer. De flesta lärare är ämneskunniga och engagerade. Generellt bedöms kvaliteten på undervisningen vara god, framförallt på barn- och fritidsprogrammet och på samhällsvetenskapsprogrammets inriktningar räddningstjänst och engelskspråkig ekonomi. Kvaliteten på undervisningen är god, framförallt på barn- och fritidsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet. Den pedagogiska verksamheten uppvisar dock stora variationer.

Hagagymnasiet saknar dock konkretisering av kursplaner och betygskriterier vilket bör åtgärdas.

Hagagymnasiet har inrättat lokala kurser vars innehåll motsvaras av nationellt fastställda kursplaner, vilket står i strid med gymnasieförordningen.

Skolan bör se över sina rutiner för dokumentation av åtgärder och stöd till elever med behov av särskilt stöd.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för skolan och det offentliga skolväsendet för vuxna på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå de nationella målen tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Rektors ansvar, befogenheter och funktion

Gymnasienämnden i Borlänge-Säter ansvarar för gymnasieskolorna i båda kommunerna. Gymnasiechefen har det övergripande ansvaret för kommunernas gymnasieskolor. Gymnasiechefen har regelbundet kontakt med samtliga rektorer genom möte en gång per vecka. Vid dessa veckomöten diskuteras gemensamma frågor.

Hagagymnasiet har tre rektorer med direkt delegation från förvaltningschefen. Delegationen innebär att programansvaret är fördelat mellan rektorerna samt att ansvaret för ekonomin ligger på en av rektorerna. Ansvarsfördelningen fungerar bra anser rektorerna själva trots att de är chefer på samma nivå. Rektorerna har bra kontakt med personal och närhet till verksamheten men de intervjuade lärarna uppfattar inte rektorerna som pedagogiska ledare. Rektorerna genomför medarbetarsamtal och lektionsbesök kontinuerligt.

Inom Hagagymnasiet finns ingen formell delegering av ansvar från rektorerna till ledningsfunktioner i personalen.

Skolan har en organisation med arbetslag för lärarna. Från varje arbetslag är någon utsedd att sitta med i skolans utvecklingsgrupp där de övergripande frågorna diskuteras. Representanterna i utvecklingsgruppen uppfattar sig själva endast som informationsförmedlare till arbetslagen. Systemet fungerar bra enligt både skolledning och lärare.

Förutom dessa grupper har skolan ett stort antal arbetsgrupper som handlägger specifika frågor som till exempel ämnesgrupper, jämställdhetsgruppen och lokalgruppen.

Viktiga och för skolan övergripande frågor diskuteras också i skolkonferensen och i samverkansgruppen. Inspektörerna kan inte bedöma hur stor betydelse dessa grupper har för beslutsfattandet på skolan.

Skolledningen har en genomtänkt uppfattning om utvecklingsarbetet på Hagagymnasiet. Pedagogisk utveckling och organisationsförändringar planeras i samband med ombyggnaden av skolan. Skolans ombyggnad motiveras inte enbart utifrån ett renoveringsbehov utan även som ett behov av verksamhetsanpassning.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Hagagymnasiet har en lokal arbetsplan för läsåret 2003/04. I arbetsplanen hänvisar man till Borlänges skolplan och till nationella styrdokument som övergripande mål för verksamheten. Arbetsplanen innehåller en inledande verksamhetsidé och nio prioriterade områden som till exempel; Den gemensamma värdegrunden, Utveckling av arbetslag, Utveckling av mentorskap, Elevinflytande och elevmedverkan i undervisningen. De prioriterade områdena är angelägna frågor för skolans utveckling men de är inte konkretiserade med tydliga mål. Därmed finns det risk att de inte är styrande för verksamheten. De nationella kursplanernas mål och kriterier finns inte skriftligt konkretiserade lokalt för Hagagymnasiet.

I arbetsplanen finns en plan för uppföljning och utvärdering redovisad. Där framgår att utvärderingar som mäter attityder ska göras vid olika tillfällen under året. I planen ingår endast ett exempel på kunskapsmätning, detta i form av diagnostiska prov. Inspektörerna har svårt att bedöma om utvärderingar enligt planen verkligen genomförs. Inga exempel på utvärderingar har redovisats och de intervjuade eleverna, med undantag av barn- och fritidsprogrammets elever, säger sig inte ha deltagit i utvärderingar vare sig av kurserna eller av skolans arbete som helhet.

På kursnivå säkerställer lärarna kvaliteten genom prov och andra bedömningsinstrument. Inspektörerna konstaterar att samarbetet kring bedömning och jämförelse av resultat varierar mellan ämnen och program på skolan. Uppföljning av resultat sker i första hand på individnivå och inte på innehåll och arbetsmetoder.

Kvalitetsredovisningen för Hagagymnasiet har i rubrikform en redovisad logisk kedja mellan mål – resultat – åtgärder, redovisningen ger trots detta bara delvis en bild av skolans utvecklingsbehov. Framförallt beror detta på att målen inte är heltäckande och speciellt tydliga och att resultaten inte redovisas som en följd av utvärderingar.

Skolans bedriver ett omfattande utvecklingsarbete som är knutet till ombyggnadsprojektet. Många personer på skolan deltar i grupper som arbetar fram nya tankar kring organisation och pedagogiskt arbete.

Rättssäkerhetsfrågor

Inspektörerna bedömer att det finns en god kontroll på elevernas frånvaro, behov av stöd, studieval etc. Mentorerna har uppföljningsansvaret för elevernas närvaro. Lärare, mentorer och elevvårdspersonal tar ansvar för elever som behöver särskilda insatser. Rutiner finns för uppföljning och dokumentation av frånvaron. Skolan behöver skriftligen dokumentera ansvar och rutiner i dessa frågor. Skolan har säkra rutiner för hantering av betygskataloger och nationella prov.

Den normala rutinen för föräldrar att lämna synpunkter till skolan är via mentorn.

Mentorn har ansvaret för rutiner kring uppföljning och dokumentation av frånvaro samt för uppföljning av elever som riskerar få betyget icke godkänd.

Sammanfattningsvis finner inspektörerna att styrningen och ledningen av verksamheten fungerar i stort sett bra. Ansvarfördelningen inom skolan bör dock förtydligas med en skriftlig delegation till mentorer, arbetslag etc. Inspektörerna anser vidare att kopplingen mellan kvalitetsredovisningen och de åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse kan förbättras med vägledning av bestämmelserna och de allmänna råden.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Utbildningen för vuxna omfattar komvux, vuxenutbildning för utvecklingsstörda och svenskundervisning för invandrare. Inom komvux kan erbjudas såväl grundläggande vuxenutbildning som kurser på gymnasial nivå och påbyggnadsutbildning. Vuxenutbildning skall ge vuxna, främst dem som erhållit minst utbildning, tillfälle att komplettera sin utbildning enligt individuella önskemål. Vuxenutbildningen kan, enligt skollagen, erbjuda såväl nationella som lokala kurser. Möjlighet till individuella kurser kan också ges. Ungdomar skall ha tillgång till ett brett utbud av nationella, specialutformade eller individuella gymnasieprogram.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som förutsätts enligt de statliga bestämmelserna. Även information om utbildningsmöjligheter och rekrytering till utbildning behandlas.

Tillgång till utbildning i gymnasieskolan

Skolan erbjuder inom sina sektorer utbildning som motsvarar elevernas förväntningar vad beträffar inriktningar och kursutbud. Det finns ett brett utbud av valbara kurser vilket har medfört att flera kurser har mycket små elevgrupper, i något fall enstaka elever. Skolan har uppmärksammat att det är kostsamt att erbjuda så stort utbud och kommer att minska på antalet kurser som anordnas.

Elever som har rätt till undervisning i modersmål och svenska som andraspråk erbjuds detta. Studiehandledning på modersmålet erbjuds däremot inte till elever.

Skolans lokaler har vissa begränsningar för funktionshindrade elever.

Information om utbildning

Inför gymnasievalet får elever och föräldrar information skriftligt och muntligt. Föräldrarna framhåller informationen som bra och tillräcklig. Under skoltiden ges information om valmöjligheter etc som gör att eleverna anser sig kunna göra adekvata val. Skolan har också en hemsida som ger information inför gymnasievalet. Hemsidan saknar en fortlöpande information om skolan som skulle kunna ge en bild av skolans särart.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att gymnasieeleverna i Borlänge – Säter gymnasieskola har god tillgång till utbildningar i kommunen och i samverkansavtal med Falu kommun och Hedemora kommun samt med Landstinget Dalarna. På Hagagymnasiet erbjuds inte studiehandledning på modersmålet till elever, vilket måste åtgärdas.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de vuxenstuderande skall ha tillgång till utbildning och möjlighet att nå de nationella målen. I skollagen finns bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning.

Vid inspektionen granskas dessa och andra förutsättningar för att bedriva en utbildning av god kvalitet. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Personalresurser, personalens kompetens och kompetensutveckling

Hagagymnasiet har 94 personer anställda varav 79 är lärare, motsvarande 68 heltidstjänster. I genomsnitt är det 10,3 elever per lärartjänst. 95 procent av lärarna har utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Två heltidsanställda specialpedagoger finns för stöd till elever med behov av särskilt stöd i engelska, matematik och svenska. Elevvårdsteamet omfattar kurator med 60 procent tjänst, studie och yrkesvägledare med heltidstjänst och skolsköterska med heltidstjänst.

Kompetensutvecklingen är riktad till varje individ efter behovsanalys som dels gjorts inom ramen för Europeiska socialfondens program Växtkraft mål 3 och dels utifrån medarbetarsamtalen. Lärarna är relativt nöjda med tillgången på kompetensutveckling. Däremot kan inte lärarna entydigt säga att det finns en koppling mellan skolans utvecklingsmål och kompetensutvecklingen.

Skolan tar varje år emot drygt 20 lärarstuderande som ger en stimulans till skolans utveckling.

Läromedel, pedagogiska materiel, utrustning och skolmåltider

De intervjuade grupperna var nöjda med tillgången på läromedlen och deras kvalitet. Eleverna och några lärare uttryckte dock ett missnöje med tillgång till datorer och deras funktionalitet. Skolledningen uttrycker också önskemål om fler datorer. Skolan har två välutrustade datorsalar som fungerade bra vid inspektörernas besök. Salarnas belastning verkar vara ojämnt fördelad under veckan. Skolan har ett eget bibliotek med acceptabel standard.

Lokaler

Skolans lokaler är välskötta och ger ett positivt intryck med lektionssalar fördelade i flera hus och en trevlig ljushall. Lokalerna är dessutom fria från klotter och förstörelse. Just nu pågår ett planeringsarbete för att bygga om lokalerna för att bättre passa verksamheten.

Skolledningen uppger att man har svårt att möta rörelsehindrades behov i skolan och hoppas på att detta ska förbättras efter ombyggnaden.

Resursfördelning

Nämnden tilldelar gymnasierna ett anslag som bygger på tidigare erfarenheter. Inget pengsystem eller annat prestationsberoende system tillämpas. Skolorna är

inte egna resultatenheter. Skolledningen har synpunkter på resursfördelningen men det finns ingen utvärdering eller analys av systemet.

Sammanfattningsvis är det inspektörernas intryck att tillgången till resurser kompetensmässigt och materiellt för Hagagymnasiet är tillfredställande. Kompetensutvecklingen är individanpassad men kunde ha bättre koppling till skolans utvecklingsområden.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Hagagymnasiet är av god kvalitet. På skolan finns i huvudsak ett gott klimat mellan elever och elever - vuxna. Inspektörerna vill i särskilt lyfta fram att elever och föräldrarna är positiva till skolan. Föräldrarna tycker att det går lätt att kommunicera med skolan via mentorn och utvecklingssamtalen uppskattas.

Skolan är på väg in i ett positivt förändringsarbete både pedagogiskt och organisatoriskt i samband med ombyggnaden av skolan.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas reella inflytande över lärandet och arbetsformerna,
- elevernas kunskaper om målen för utbildningen och kriterierna för bedömning,
- konkretisering av läroplanens värdegrund, programmålen och kursplanemålen,
- rutiner för dokumentation av åtgärder och stöd till elever med behov av särskilt stöd,
- lärarnas tillhörighet till och samarbete i arbetslag särskilt på Samhällsvetenskapsprogrammet,
- ansvarfördelningen inom skolan bör förtydligas med en skriftlig delegation till mentorer, arbetslag etc.,
- kopplingen mellan kvalitetsredovisningen och de åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse,
- uppföljning av studieresultat görs på individnivå, medan en samlad analys som belyser elevernas studiesvårigheter, frånvaro etc. på program eller skolenivå saknas. Därmed finns ingen gemensam syn på förbättringar och utveckling av undervisningen, vilket bör åtgärdas och
- den formella hanteringen av stödåtgärder har brister, åtgärdsprogram skrivs till exempel sällan för elever som får någon form av stöd eller anpassning.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Klassråd genomförs inte i samtliga klasser (4 kap. 3§ gymnasieförordningen).

- Studiehundledning på modersmålet erbjuds inte de elever som så behöver (8 kap. 5 § gymnasieförordningen).
- Lokala kurser i fördjupad svenska (2 kap. 14 § i gymnasieförordningen).

Datum

Ort

2004-06-29

Stockholm

Håkan Wiklund

Monica Åtting

Jan Engstedt